

- Kredit munosabatlari. Ma'ruzalar matni. T.: TML, 2015, 244 b.
9. R.T.Shonurodov. Monetar siyosat. Ma'ruzalar matni. T.: TML, 2015, 151 b
 10. Xakimov, B.J., Xolmirezayev, U.A. o'quv qo'llanma. Iqtisodiy tahlil nazariyasi. -T.: Moliya, 2013, -240 b.

Internet saytlari

11. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali.
12. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
13. www.mmeconomy.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi sayti.
14. https://www.inv.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi sayti.
15. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi sayti.
16. www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi sayti.
17. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki sayti.
18. www.webofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
19. www.sciencedirect.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
20. www.wordbank.org - Jahon banki sayti.
21. www.scopus.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
22. www.ebrd.org - Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki sayti.

7 **Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**

8 **Fan/modul' uchun ma'sullar:**

M.Xo'jaxonov – NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi

9 **Taqrizchilar:**

I.Sirojiddinov – NamMQI «Buxgalteriya hisobi va audit» kafedrasi professori
R. Ismoilov - NamMTI dotsenti, i.f.n.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

«Tasdiqlayman»
Namangan muhandislik-
qurilish instituti rektori
Sh.T.Ergashev

MAKROIQTISODIYOT

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohalari: 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohalari: 410 000 - Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishlari: 60410100- Buxgalteriya hisobi va audit
(tarmoqlar bo'yicha)

Fan kodi	O'quv yili	Semestr	Kredit
MACROE4	2024-2025	4	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek	4	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Makroiqtisodiyot	60 (30m/30a)	60
			120

2. I. Fanning mazmuni
Fanni o'qitishdan maqsad - milliy iqtisodiyotning rivojlanishi bilan bog'liq barcha jihatlarni, jumladan mehnat resurslari, tovarlar, pul bozorlarining amal qilishi, monetar, fiskal va tashqi savdo siyosatini amalga oshirish, davlat iqtisodiy siyosatining bosh maqsadi sifatida makroiqtisodiy barqarorlik va yalpi ishlab chiqarishning yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash orqali aholining turmush farovonligi darajasini o'stirish hamda boshqa masalalarni o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarga YALMni ishlab chiqarishning barqaror o'sishini, resurslarning to'liq bandligini, inflyatsiyaning past sur'atlarini va to'lov balansining muvozanatini ta'minlash nuqtai nazaridan mamlakat iqtisodiyotini bir butun holda tadqiq qilish va uni makroiqtisodiy tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini o'rgatishni tashkil etish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. "Makroiqtisodiyot" ga kirish

«Makroiqtisodiyot» ning shakllanish tarixi, predmeti va ob'ekti. Dastlabki makroiqtisodiy tahlil elementlari, "Kene jadvali". Iqtisodiyotga davlat aralashuvining zarurligi. Keyns nazariyasining mohiyati. Makroiqtisodiyot fanining shakllanishi. Asosiy makroiqtisodiy muammolar. Uy xo'jaliklari, firmalar, davlat va tashqi dunyo makroiqtisodiyot sub'ektlari sifatida.

2-mavzu. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar

Milliy iqtisodiyotni tahlil qilishda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar tizimi. Milliy hisoblar tizimining asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichi sifatida YALPI ichki mahsulot (YAIM) ko'rsatkichining mohiyati. Iqtisodiy tebranishlar. Iqtisodiy davrlarning mohiyati. Iqtisodiy tebranishlarning sabablari. YALPI xarajatlardagi o'zgarishlar. Iqtisodiy davrlarning bosqichlari va ularning tavsifi.

3-mavzu. Ishsizlik

Ishsizlik tushunchasi. Ish bilan bandlar va ishsizlar. Ishsizlikning neoklassik va keynscha konsepsiyalari. A. Piguning neoklassik konsepsiyasi.

Real ish haqi, ish kuchi taklifi va unga talab. Ishsizlikning keynscha konsepsiyasi. Majburiy ishsizlik. Bandlilik multiplikatori. Ishsizlik turlari va ish bilan to'la bandlik.

4-mavzu. Inflyatsiya va inflyatsiyaga qarshi siyosat

Inflyatsiya: mohiyati, hisoblanishi va turlari. Inflyatsiya darajasi. Inflyatsiyani miqdoran o'lash. Narxlarning barqaror o'sishi sharoitida inflyatsiya darajasi. Inflyatsiyaning sabablari, pulning miqdoriy nazariyasi. Pul massasining ko'payishi. Pulning aylanish tezligi ortishi. Mahsulot ishlab chiqarish hajmlarining pasayishi. Iqtisodiyotdagi monopoliizm darajasi. Davlat xarajatlari.

5-mavzu. Yalpi talab va yalpi taklif modeli

YALPI talab tushunchasi. AD egri chizig'i. Baho omillari. Foiz stavkasi samarasi. Boylik samarasi va import xaridlari samarasi. AD egri chizig'i traektoriyasi. Baholar darajasi va yalpi talab o'rasidagi teskari bog'liqlik. Bahodan boshqa omillarning yalpi talabga ta'siri.

YALPI taklif tushunchasi va egri chizig'i. YALPI taklifdagi o'zgarishlar. YALPI taklifning klassik modeli. AS egri chizig'ining vertikalligi. AS egri chizig'ining ishlab chiqarish omillari va texnologiyalar ta'sirida siljishi.

6-mavzu. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya

YALPI talab komponentlari orasida iste'molning o'rnini. Iste'mol funksiyasining algebratik va grafik ko'rinishi. Daromad (shaxsiy tasarrufdagi daromad) va iste'mol o'rasidagi o'zaro bog'liqlik. Jamg'arish funksiyasi va grafigi. Foiz stavkasi va jamg'arish.

Investitsiya tovarlariga talabning yalpi talabdagi o'rnini. O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosatining o'ziga xos xususiyatlari.

7-mavzu. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli

Klassik makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi tanqidi. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi. Bozor mexanizmi tomonidan yalpi talab va yalpi taklif muvozanati ta'minlanishining doimiy emasligi. "Investitsiya-jamg'arish" modeli. Investitsiyalash va jamg'arish rejalarining turlicha ekanligi.

8-mavzu. "Daromadlar - xarajatlar" modeli

"Daromadlar - xarajatlar" modeli – Keyns xocho. Haqiqiy va rejalashtirilgan xarajatlar. Modelni tuzishdagi asosiy shartlar. Sof eksport funksiyasi. Importga chegaraviy moyillik. Modelda makroiqtisodiy muvozanatga erishish mexanizmi. Tovar moddiy zahiralarning rejalashtirilmagan o'zgarishlari. Haqiqiy investitsiyalar va rejalashtirilgan investitsiyalar tengligi.

9-mavzu. Davlat byudjeti, soliqlar va davlat qarzi

Davlat byudjetining mohiyati, tarkibi va funksiyalari. Daromadlarni qayta

<p>taqsimlash. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish va rag'batlantirish. Fan-texnika taraqqiyotini rag'batlantirish. Jitimoiy siyosatni mohiyaviy ta'minlash.</p> <p>Byudjet-soliq (fiskal) siyosati: mohiyati, maqsadlari, vositalari. YOpiq va ochiq iqtisodiyotda davlat xarajatlari multiplikatori. Soliq multiplikatsiyasi mexanizmi.</p> <p>10-mavzu. Pul bozorida muvozanat</p> <p>Pul tushunchasi va funksiyalari. Pulga talabga monetarcha yondoshuv. Fisher va Kembrij tenglamalari. Pulning aylanish tezligi. Baholar darajasi, real YALIM hajmi va pulga talab.</p> <p>Pul-kredit siyosati. Bank tizimining tarkibi. Markaziy bank va tijorat banklarining funksiyalari. Banklarning asosiy operatsiyalari va bozor iqtisodiyotidagi roli.</p> <p>11-mavzu. IS-LM modelining shakllanishi va tadbiqi</p> <p>Xlks-Xansen modelining mohiyati, tovarlar va xizmatlar hamda pul bozorlaridagi muvozanatni umumlashtiruvchi model. Modelning tenglamalari va asosiy o'zgaruvchilari. Ekzogenna endogen o'zgaruvchilar. Empirik koeffitsientlar. Tovarlar va xizmatlar bozoridagi muvozanat. IS egri chizig'i. IS egri chizig'ining tenglamasi.</p> <p>12-mavzu. Iqtisodiy o'sish: umumiy tavsifi, neokeynscha model</p> <p>Iqtisodiy o'sish tushunchasi, ahamiyati. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chizig'i. Ishlab chiqarishning potentsial hajmi dinamikasi. Iqtisodiy o'sishning o'lchamishi, real YALIM va aholi jon boshiga to'g'ri keladigan real YALIM dinamikasi. Ekstensiv va intensiv iqtisodiy o'sish.</p> <p>Neoklassiklar tomonidan iqtisodiy o'sishning keynscha nazariyasi tanqidi. Robert Solou modeli, modelda yalpi taklif funksiyasi. Kobb-Duglasning ishlab chiqarish funksiyasi. Mehnat va kapital hajmlari hamda unumdorligi.</p> <p>13-mavzu. Xalqaro savdo nazariyalari.</p> <p>Xalqaro savdoning zarurligi va ko'rinishlari. Jahon iqtisodiyotida xalqaro savdo ko'lanmalarining ortib borishi. A. Smitning mutlaq ustunlik nazariyasi. Mutlaq xarajatlardagi farq. Tashqi savdodan yutuq. D.Rikardoning nisbiy ustunlik nazariyasi.</p> <p>Tashqi savdo siyosati: mohiyati va maqsadlari, usullari. Tarif va notarif usullari. Import tariffari.</p> <p>14-mavzu. To'lov balansi</p> <p>To'lov balansi tushunchasi, makroiqtisodiy roli, tuzish tamoyillari. Iqtisodiy hudud. Rezident. Ikki bor yozuv. Kredit. Debet. Operatsiyalar bahosi. Tashqi savdo balansi. Joriy operatsiyalar balansi.</p> <p>Valyuta kursi. Valyuta bozori. Valyuta ayirboshlash zarurati. CHet el valyutasiga talab. CHet el valyutasini taklif etish.</p> <p>15-mavzu. Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat.</p>

<p>Mandell-Fleming modeli</p> <p>Ochiq iqtisodiyotda muvozanatli ishlab chiqarish hajmi. Ochiq iqtisodiyotda yalpi ishlab chiqarish hajmi. Ichki xarajatlar va savdo balansi. Sof eksport. Ichki xarajatlar va milliy ishlab chiqarish hajmi. Eksport va importning milliy iqtisodiyotga ta'siri. Eksport va import o'rtasidagi bog'liqlik. Sof eksport va muvozanatli ishlab chiqarish hajmi.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Makroiqtisodiyot" ga kirish 2. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar. Iqtisodiy tebranishlar. 3. Ishsizlik va uning turlari 4. Inflyatsiya va inflyatsiyaga qarshi siyosat 5. Yalpi talab va yalpi taklif modeli 6. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya 7. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli 8. Davlat byudjeti, soliqlar va davlat qarzi. Byudjet-soliq siyosati 9. Pul bozorida muvozanat. Pul-kredit siyosati 10. IS-LM modelining shakllanishi va tadbqiqi 11. Iqtisodiy o'sish: umumiy tavsifi, neokeynscha modeli 12. "Daromadlar - xarajatlar" modeli 13. Xalqaro savdo nazariyalari. Tashqi savdo siyosati 14. Valyuta kursi. To'lov balansi. 15. Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat. Mandell-Fleming modeli <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jhozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p><i>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Makroiqtisodiy modellar. Asosiy makroiqtisodiy modelarning qiyosiy tahlili. 2. Milliy hisoblar tizimida yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichini hisoblash shartlari va usullari 3. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi rivojlanishining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili. 4. O'zbekiston Respublikasining YALIM tarkibidagi o'zgarishlar tahlili. 5. O'zbekiston Respublikasida mehnat bozorining shakllanishi va ishsizlikning o'ziga xos xususiyatlari. 6. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholini ish bilan ta'minlash va yangi ish o'rnlari yaratishdagi roli. 7. Inflyatsiyaning mohiyati va kelib chiqish sabablari.
--

<p>8. In'fiasiyaga qarshi siyosat. 9. Filips egri chizig'i. Modelning zamonaviy ta'qimi. 10. Iste'mol va jamg'arish funksiyalari. 11. Rasional kutish nazariyasi. 12. Investitsiya funksiyasi va omillari. 13. O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosati. 14. Y.Alpi talab-yalpi taklif modeli. 15. Y.Alpi talab va yalpi taklifni rag'batlantirish yo'llari. 16. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat modeli. 17. Pul bozorida muvozanat. 18. Soliqlarning makroiqtisodiy mohiyati va roli. 19. O'zbekiston Respublikasida soliq siyosatini takomillashtirish yo'llari. 20. Davlat byudjeti tarkibi va uni takomillashtirish yo'llari.</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyihavi ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) "Makroiqtisodiyot" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba: - zamonaviy bozor iqtisodiyotining ishlashi va rivojlanishining nazariy asoslari; talab va taklif modeli asosida taqchil resurslarning taqsimlanish mexanizmi; raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorlarning asosiy xususiyatlari va firmalarning ushbu bozorlardagi harakat qilish qoidalari; mamlakat to'lov balansining tuzilishi, makroiqtisodiy ahamiyati va uni tartibga solish usullari; valyuta kursining mohiyati, makroiqtisodiy ahamiyati, uni belgilovchi omillar va barqarorligini ta'minlash shartlari <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i>; - talaba bozordagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida bozorni tahlil qilish va xulosalar chiqarishni; statistik ma'lumotlar asosida talab va taklif funksiyalarini tuzishni, talab va taklifning elastiklik koefitsientlarini xisoblash va ular asosida bozordagi holami tahlil va prognoz qilishni, iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda makroiqtisodiy modellarni qo'llashni; makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilishni; makroiqtisodiy siyosatning ijobiy va salbiy oqibatlariga baho berishni; makroiqtisodiy siyosatning natijalarini prognoz qilishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; - taqchil resurslarni taqsimlanish; talab va taklifni tahlil qilish; raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorlar to'g'risida ma'lumotlar to'plash; bozor sharoitida narxning shakllanishi mexanizmi aniqlash; makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash; ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy jarayonlarning kechishi hamda makroiqtisodiy siyosatning o'ziga xos xususiyatlarini, milliy va jahon iqtisodiyoti darajasida bozor mexanizmi qanday amal qilishini izohlab berish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>; - axoli daromadlari va ularni taqsimlanishini Djin koefitsienti bo'yicha</p>
--	---

<p>4. baholash, raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorda firmalar harakatini tahlil qilish asosida hulosalar chiqarish; davlatning bozor iqtisodiyotiga aralashuvi oqibatlarini tahlil qilish asosida hulosalar chiqarish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (Keys-stadi) echish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • so'rov o'tkazish. 	<p>5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, taxlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki test sinovlarini topshirish.</p> <p>VIII. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati Asosiy adabiyotlar</p>	<p>6. 1. Maxmudov N., Hakimov H. Makroiqtisodiy tahlil. O'quv qo'llanma - T.: TDU, 2019. -181 bet. 2. Edward Shapiro. Macroeconomic analysis. Fifth edition. Oxford. Copyright 2015 3. Maxmudov N.M., Asgarova M.T., Umarov LYu. Makroiqtisodiyot. Darslik. T.: "Fan vateknologiyalar", 2014-338 b. 4. L.M. Tashpulatova. Makroekonomicheskiy analiz. Uchebnoe posobie. T.: UMED, 2006, 280 b. 5. Xodiyev B.Yu., Shodiyev T.Sh., Berkinov V.V. Ekonometrika. O'quv qo'llanma. T.: Iqtisodiyot, 2018, 178 b.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>6. I. N.Maxmudov, X.Hakimov. "Makroiqtisodiy tahlil" fanidan O'quv-uslubiy majmua.-Toshkent: Iqtisodiyot.-2018 y. - 308 bet. 7. T.Z.Teshabayev, Z.M.Orqo'ziyeva. Makroiqtisodiyot. Ma'ruzalar matni. T.: TATU, 2015, 480 b. 8. T.U.Bobokulov, N.G.Karimov, U.A.Abdullayev. Xalqaro vay'luta-</p>
---	---	--